

ŽUPANIJSKO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE 2015. GODINE

Razred ili kategorija natjecanja: **5. razred**

Zaporka

--	--	--	--	--

Broj postignutih bodova ____ / 70

Potpis članova Županijskog povjerenstva

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak: _____

Za rješavanje zadataka predviđeno je 60 minuta.

Ispit se rješava kemijskom olovkom s plavom tintom koja se ne briše. Uporaba obične olovke i crvene ili neke druge boje tinte (osim plave) rezultira diskvalifikacijom učenika.

Pri rješavanju ispita treba primijeniti jezičnu normu standardnoga hrvatskoga jezika, posebice treba poštivati pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga početnog slova geografskih imena. Za pisanje geografskih imena u ispitima i praktičnim radovima primjenjuje se Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013.).

Odgovori učenika moraju biti čitljivo napisani pisanim slovima, jedino u zadacima u kojima je odgovor jedno slovo dopuštena je uporaba čitljivo napisanog velikog tiskanog slova.

Za vrijeme pisanja ispita ne smije se koristiti ništa osim navedenoga pribora za pisanje. Ova odredba podrazumijeva da natjecatelji ne smiju kod sebe (na sebi, ispod, u svojoj odjeći i slično) imati predmete koji na bilo koji način mogu dovesti u sumnju pravilno provođenje natjecanja. Učenici se ne smiju služiti atlasom, zidnom kartom ni računalom. Kartografski i grafički prilozi nužni za rješavanje zadataka sastavni su dio ispita.

Učenicima se dopušta pisanje po marginama i praznim stranicama ispitnog materijala bez oduzimanja bodova i/ili diskvalifikacije.

Potpuno ispravno riješeni zadatci, prema uputi za rješavanje vrednuju se s jednim, dva ili tri boda. U djelomično ispravno riješenim zadacima boduju se ispravno riješene čestice, ako nije bilo korekcije odgovora u tim česticama. Netočno riješeni zadatci i naknadno ispravljeni odgovori te odgovori koji su pisani velikim tiskanim slovima ili kombinacijom tiskanih i pisanih slova, kao i odgovori u zagradama ne vrednuju se.

U SLJEDEĆIH DESET ZADATAKA DOPUNI REČENICE.

- 2** 1. Teoriju o pomicanju kontinenata postavio je početkom 20. stoljeća njemački znanstvenik _____ (upiši ime i prezime).
Prema toj teoriji svi današnji kontinenti nekada su bili spojeni u jedinstveno kopno _____ (upiši ime).
- 2** 2. Udubljenje na kopnu niže od razine mora nazivamo _____, a na zidnoj karti svijeta označeno je _____ bojom.
- 2** 3. Instrument kojim se mjeri jačina potresa zove se _____, a točka na površini Zemlje u kojoj je potres najjači zove se _____.
- 2** 4. Zemljina kora i gornji dio plašta čine _____, a ime granice između plašta i kore je _____.
- 2** 5. Ime najdublje jame u najdubljem jamskom sustavu u Hrvatskoj je _____, a ime planine u kojoj se nalazi je _____.
- 2** 6. U geografskoj mreži Zagreb se nalazi _____ ° _____ od početnog meridijana i _____ ° _____ od ekvatora (upiši najbližu vrijednost u cijelim stupnjevima) te u _____ toplinskom pojasu (upiši puni naziv).
- 3** 7. Za ljetnog suncostaja na sjevernoj polutki Sunčeve zrake padaju okomito na _____ (upiši puni naziv paralele). Stupanjska udaljenost te paralele iznosi _____ od ekvatora prema _____ (upiši stranu svijeta).
- 2** 8. Ime mora koje povezuje sva tri kontinenta Starog svijeta je _____ more i pripada oceanu čije je ime _____ ocean.

2 9. Udaljenost u stupnjevima između meridijana 60° zapadno od početnog meridijana i meridijana 60° istočno od početnog meridijana iznosi _____. Vremenska razlika u satima prema pojasnom vremenu između ta dva meridijana iznosi _____ sati.

Prostor za računanje:

2 10. Na karti Hrvatske mjerila 1:2 500 000, 1 cm predstavlja udaljenost u prostoru od _____ km. Na istoj karti zračna udaljenost između Zagreba i Slavonskog Broda iznosi 7 cm što znači da je stvarna zračna udaljenost između tih gradova _____ km.

Prostor za računanje:

SLJEDEĆA ČETIRI ZADATKA RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA I CRTEŽA.

2 11. Na crte ispod fotografija upiši nazive reljefnih oblika prikazanih na fotografijama i označenih crnim strelicama.

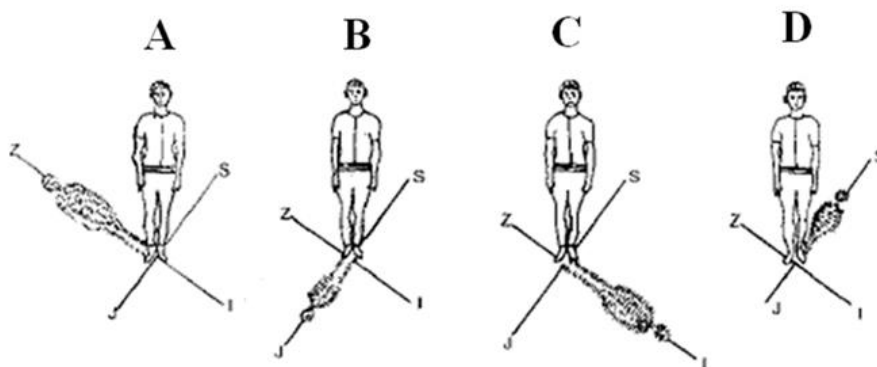

2 12. Reljefni oblici prikazani na fotografijama karakteristični su za _____ reljef (upiši naziv tipa reljefa), a nastali su _____ (upiši naziv procesa).

2 13. Reljefni oblici prikazani na fotografijama najrašireniji su u _____ i _____ Hrvatskoj (upiši imena prirodno-geografskih regija).

1

14. Zaokruži slovo iznad crteža koji prikazuje situaciju koja nije moguća na sjevernoj polutki u razdoblju od prvog dana proljeća do prvog dana jeseni.

U SVAKOM OD SLJEDEĆA DVA ZADATKA TRI SU POGREŠNA POJMA. PRONADI U TEKSTU POGREŠNE POJMOVE, ISPIŠI IH U PRVI STUPAC TABLICE, A UZ NJIH U DRUGI STUPAC U ISTOM REDU, UPIŠI TOČNE POJMOVE.

3

15. Pažljivo pročitaj tekst o kompasu i riješi zadatak kao što je napisano u napatku.

Kompas je jedno od pouzdanih sredstava za određivanje strana svijeta. Kompas je naprava izumljena u Indiji koja radi na principu Zemljina magnetizma. Pod utjecajem Zemljinih magnetskih polova jedan kraj igle pokazuje geografski sjever, a drugi jug. Geografsku kartu uz pomoć kompasa orijentiramo na način da kompas postavimo uz rub karte i okrećemo kartu zajedno s kompasom sve dok se označeni dio igle kompasa ne poklopi sa smjerom istoka na karti.

POGREŠAN POJAM	TOČAN POJAM

3

16. Pažljivo pročitaj tekst o Himalaji i riješi zadatak kao što je napisano u napatku.

Najviši planinski lanac na Zemlji je Himalaja. Nastala je smicanjem litosfernih ploča. Među brojnim, visokim, zaobljenim vrhovima ističe se najviši vrh svijeta Mount Everest. Dokazano je da se Himalaja i dalje izdiže, a zadnja mjerenja pokazuju da se visina Himalaje s 8 488 m povećala na 8 850 m.

POGREŠAN POJAM	TOČAN POJAM

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽI PAROVE UPISIVANJEM SLOVA NA CRTU ISPRED PONUĐENIH ODGOVORA. TRI CRTE MORAJU OSTATI PRAZNE.

2 17. Navedene opise pojmova poveži s njihovim nazivima.

A – prirodna, pretežito vodoravna šupljina u stijenama

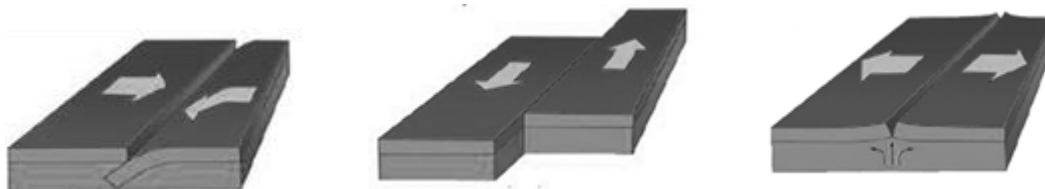
B – duboki, uski zaljev strmih strana

_____ klif _____ fjord _____ špilja _____ jama _____ kanjon

SLJEDEĆA TRI ZADATKA RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENIH CRTEŽA.

2 18. Na crtežima su prikazani tipovi kretanja litosfernih ploča.

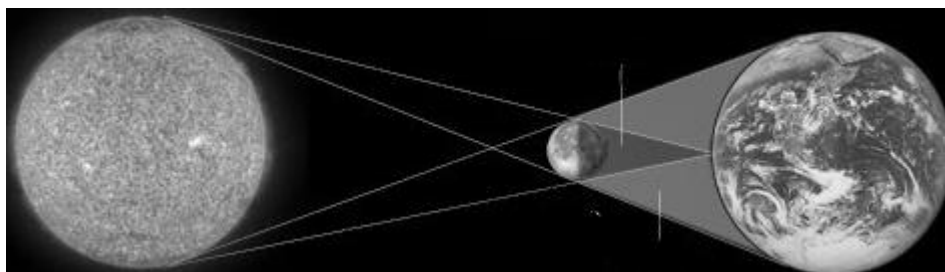
- a) upiši broj **1** na crtu ispod crteža koji prikazuje međusobno kretanje Nazca i Južnoameričke ploče
- b) upiši broj **2** na crtu ispod crteža koji prikazuje međusobno kretanje Euroazijske i Sjevernoameričke ploče

3 19. Na crte ispod kartografskih znakova upiši pripadajuće nazive.

1 20. Na crtu ispod crteža upiši naziv pojave koja nastaje kada Mjesec u svom kruženju oko Zemlje dođe u položaj prikazan na slici.

**U SVAKOM OD SLJEDEĆA TRI ZADATKA JEDAN JE ODGOVOR TOČAN.
ZAKRUŽI SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.**

- 1** 21. Koja od navedenih vrsta stijena pripada skupini preobraženih stijena?
a) vapnenac b) granit c) gnajs d) pješčenjak
- 1** 22. Na dan 21. ožujka na Južnom polu dan će trajati?
a) 8 sati b) 12 sati c) 16 sati d) 24 sata
- 1** 23. Koji se od navedenih kontinenata dijelom nalazi na kopnenoj, a dijelom na južnoj polutki?
a) Australija b) Južna Amerika c) Antarktika d) Afrika

**U SVAKOM OD SLJEDEĆIH ŠEST ZADATAKA DVA SU ODGOVORA TOČNA.
ZAKRUŽI SLOVA ISPRED TOČNIH ODGOVORA.**

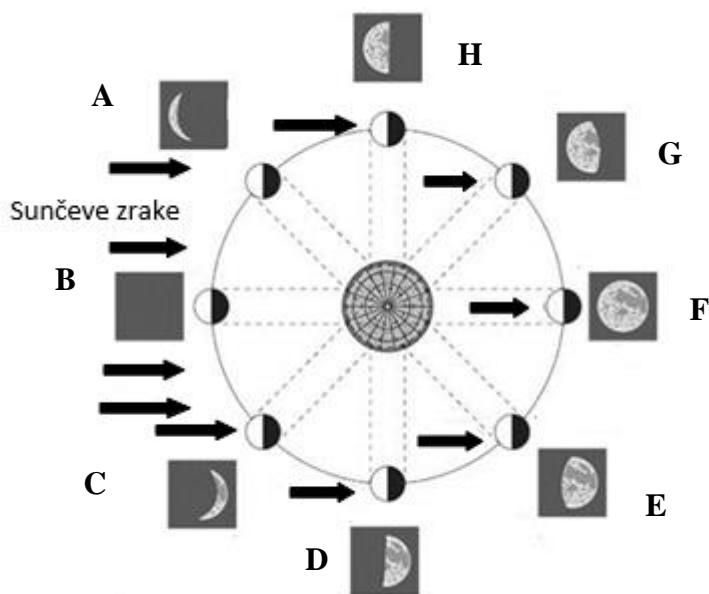
- 2** 24. Vršni dijelovi kojih od navedenih reljefnih uzvisina će na karti Hrvatske mjerila 1:2 500 000 biti prikazani svjetlo smeđom bojom?
a) Velebit b) Bilogora c) Medvednica d) Dinara e) Psunj
- 2** 25. Koji od navedenih planeta s obzirom na građu pripadaju skupini plinovitih planeta?
a) Jupiter b) Mars c) Merkur d) Uran e) Venera
- 2** 26. Koje se od navedenih država nalaze u zapadnoeuropskoj vremenskoj zoni?
a) Island b) Španjolska c) Francuska d) Portugal e) Norveška
- 2** 27. Najčešće na koja dva datuma na sjevernoj polutki Sunce gotovo uvijek izlazi točno na istoku, a zalazi na zapadu?
a) 21. 3. b) 21. 6. c) 21. 9. d) 23. 9. e) 21. 12.
- 2** 28. Koje su tvrdnje o geografskoj karti točne?
a) Geografska karta je najvjerniji umanjeni prikaz Zemljine površine.
b) Znanstvena disciplina koja se bavi proučavanjem i izradom geografskih karata zove se kartografija.
c) Zidna karta svijeta izrađuje se u krupnom mjerilu.
d) Društveni i prirodni sadržaj na geografskim kartama prikazuje se kartografskim znakovima.
e) Izohipse su linije koje na geografskim kartama povezuju mjesta iste dubine.

2

29. Koje su tvrdnje o vulkanima točne?

- a) Vulkan je stožasto uzvišenje nastalo nakupljanjem lave, pepela i stijena.
- b) Kroz dimnjak vulkana prema površini Zemlje teče lava.
- c) Zbog opasnosti od erupcija, većina je vulkanskih područja rijetko naseljena.
- d) Najviše aktivnih vulkana danas nalazimo na rubnim dijelovima Atlantskog oceana.
- e) Većina vulkana na Zemlji nalazi se duž granica litosfernih ploča.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENOG CRTEŽA MJESEČEVIH MIJENA.

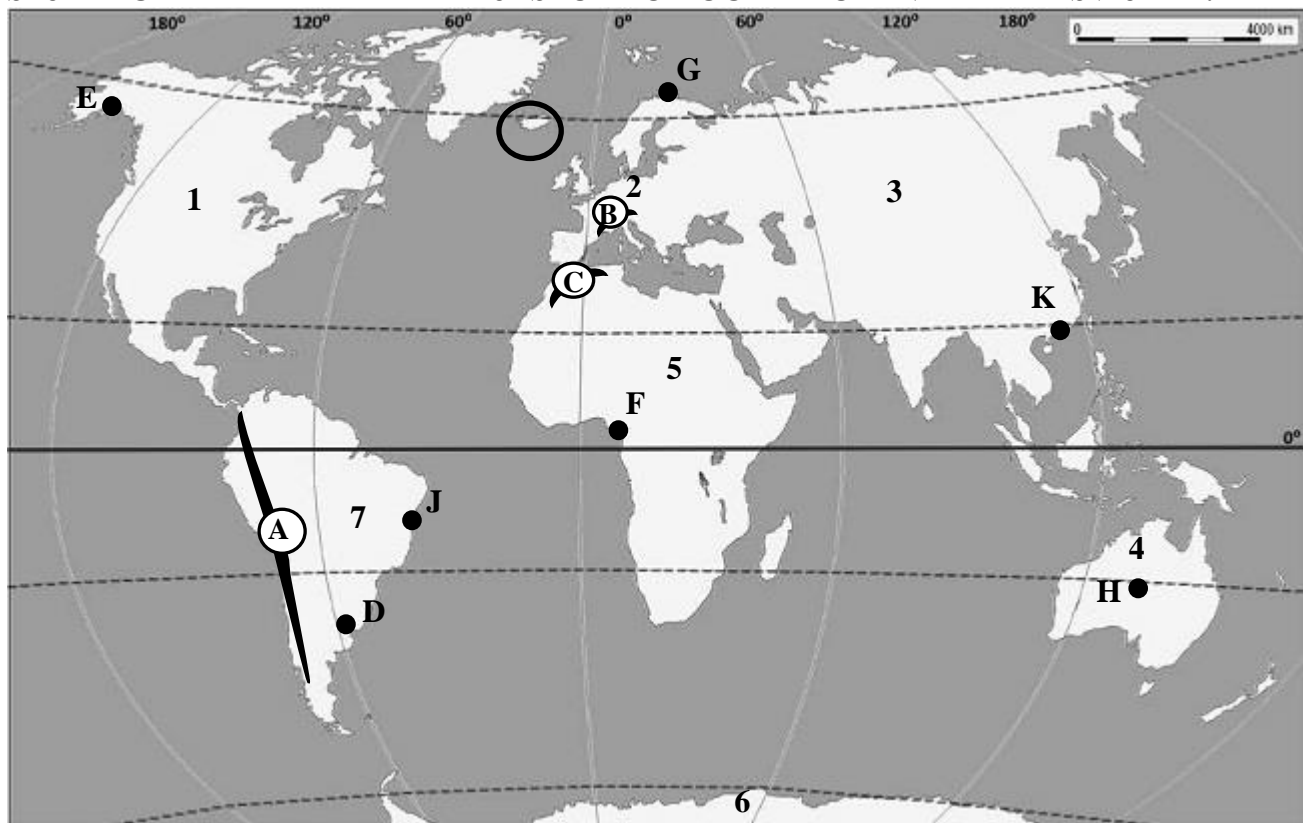

2

30. Na priloženom crtežu druga četvrt označena je slovom _____.

Tijekom mjesec dana izmijene se _____ (upiši brojem) pune mjesečeve mijene.

SLJEDEĆIH PET ZADATAKA RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENE KARTE SVIJETA.

3 31. Kada je u gradu označenom na priloženoj karti slovom **D** proljeće, među kontinentima na kojima je jesen površinom je najmanji kontinent koji je označen brojem _____.

Među kontinentima koji se dijelom nalaze u žarkom pojasu, najmanju površinu u žarkom pojasu ima kontinent na priloženoj karti označen brojem _____.

Kontinent na kojem se nalazi površinom najveća visoravan svijeta na priloženoj karti označen je brojem _____.

3 32. Na priloženoj karti zatamnjeni dijelovi označeni slovima u kružićima prikazuju odabrane mlade planine. Na crte iza slova upiši njihova imena.

A _____ **B** _____ **C** _____

2 33. Ime otoka zaokruženog na priloženoj karti je _____, a ime kontinenta kojemu pripada je _____.

2 34. Na priloženoj karti grad u kojem je sila teža najveća označen je slovom _____, a grad u kojem 21. prosinca dan traje približno 16 sati označen je slovom _____.

1 35. Izračunaj koliko će biti sati po pojasnom vremenu na meridijanu 60° zapadno od početnog meridijana kada je u Londonu 13 sati.

Na meridijanu 60° zapadno od početnog meridijana bit će _____ sati.

Prostor za računanje: